

Buldog francuski – część II.

Opinie hodowców i właścicieli prywatnych*

Monika Piętoń, Wiesława Młodawska

Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie,
Katedra Rozrodu, Anatomii i Genomiki Zwierząt

Buldog francuski obecnie cieszy się bardzo dużą popularnością. Ekscentryczny wygląd przedstawicieli tej rasy to efekt wieloetapowej pracy hodowlanej. Szereg kojarzeń doprowadził do zmian anatomicznych w obrębie czaszki buldoga francuskiego, skróceniu uległa część twarzowa jednak wewnętrzne struktury anatomiczne znajdujące się w jej obrębie nie uległy zmniejszeniu. Uważa się, że nadmiar masy tkankowej w tej niewielkiej przestrzeni przyczynił się do ograniczenia powierzchni oddechowej i zwężenia górnych dróg oddechowych, co w konsekwencji prowadzi do wytworzenia się w jamie ustnej podciśnienia, które w skrajnych przypadkach może pociągać za sobą nieodwracalne skutki takie jak np. zapadnięcie/zwężenie dróg oddechowych [8, 18, 29,], może także wywierać negatywny wpływ na funkcjonowanie przewodu pokarmowego, powodować zapalenie poszczególnych jego odcinków, a także wymioty i refluksy [8, 18, 22]. W dodatku krótka kufa zwiększa ryzyko wystąpienia tzw. syndromu (zespołu) oddechowego ras brachycefalicznych (ang.: *Brachycephalic Airway Syndrome*; BAS), czyli patologii w budowie anatomicznej jak np. wąskie nozdrza, wydłużenie/pogrubienie podniebienia miękkiego, zapadanie się tchawicy bądź krtani, wynicowanie kieszonek krtaniowych, deformacje szczęki, wady zgryzu i szereg innych nieprawidłowości [8, 13, 18, 19, 29]. Zmiany te określane są również jako obturacyjny zespół/syndrom oddechowy psów krótkoczaszkowych (ang.: *Brachycephalic Obstructive Airway Syndrome – BOAS*), zespół niedrożności dróg oddechowych czy wrodzona obturacyjna choroba dróg oddechowych [8]. Syndromowi temu może towarzyszyć również wrodzona głuchota dziedziczna, na 8 z przebadanych buldogów francuskich, jedno- lub obustronną głuchotą stwierdzono u 5 osobników [za 14].

Brachycefaliczna budowa czaszki powoduje, że buldog francuski jest rasą problematyczną pod względem zdrowia, miewa trudności w oddychaniu, połykaniu, alergię, problemy dermatologiczne, okulistyczne czy termoregulacyjne [6, 8, 22]. Nasuwa się pytanie, dlaczego, mimo tak wielu skłonności chorobowych rasa jest tak powszechna? Wiele opinii podkreśla, iż to właśnie wygląd przemawia za jej popularnością [27] i jest głównym czynnikiem decydującym o nabyciu zwierzęcia, a „posiadacze” psów ras krótkoczaszkowych, nie zważają na problemy zdrowotne wynikające z anatomicznej budowy ich podopiecznych [21]. Wizerunek głowy buldoga

francuskiego ma cechy typowo infantylne (duże oczy, duża głowa), sprawiając, że potencjalni właściciele dostrzegają w jej kształcie rysów twarzy dziecka, co wywiera wpływ na przychylność w wyborze [15].

W związku z bardzo dużą popularnością buldoga francuskiego oraz powszechnymi dysfunkcjami zdrowotnymi, które generują wiele trudności, zwłaszcza właścicielom prywatnym, głównym celem badań przedstawionych w tej części opracowania była analiza porównawcza problemów zdrowotnych, najczęściej wykonywanych zabiegów pielęgnacyjnych z perspektywy hodowców i właścicieli, a także poruszenie kwestii związanym z rozrodem psów tej rasy.

Materiały i metody

Główną metodą badań w niniejszej pracy stanowiły anonimowe ankiety, pozwoliły one pozyskać informacje dotyczące pielęgnacji, problemów zdrowotnych oraz rozrodu buldoga francuskiego. Adresatami kwestionariuszy byli hodowcy psów tej rasy zarejestrowani w Związku Kynologicznym w Polsce (ZKwP) oraz prywatni właściciele, utrzymujący psa/psy pochodzące z zarejestrowanych hodowli. Łącznie otrzymano 61 formularzy zwrotnych od hodowców oraz 406 od właścicieli prywatnych. Uzyskane dane poddano analizie statystycznej (SigmaStat 3.5, test Z dla proporcji), przedstawiono w formie wykresów i tabel, a najważniejsze omówiono w niniejszym opracowaniu.

Wyniki i ich omówienie

Problemy zdrowotne

Na podstawie przeprowadzonych badań wykazano, że 75% hodowców i 68% właścicieli odnotowało problemy zdrowotne u swoich podopiecznych (tab. 1). Zarówno właściciele prywatni, jak i hodowcy zaznaczyli kilka różnego typu dolegliwości występujących u danego osobnika, co ciekawe pomimo dużych rozbieżności pomiędzy liczbą respondentów stwierdzono, że buldogi francuskie najczęściej cierpiały na dysfunkcje przewodu pokarmowego, problemy dermatologiczne i zapalenia ucha. Ponadto, hodowcy również często wskazywali na problemy w obrębie jamy ustnej psa, trudności w oddychaniu, wąskie nozdrza, dysfunkcje kręgosłupa oraz udar cieplny. Z kolei właściciele niejednokrotnie zaznaczyli problemy okulistyczne i wąskie nozdrza. Obserwacje kliniczne O'Neill i in. [20], przeprowadzone w lecznicach weterynaryjnych na terenie Anglii pokazały, że najczęściej pojawiającym się zespołem dysfunkcji zdrowotnych buldoga francuskiego były kolejno: problemy dermatologiczne, gastrologiczne (biegunka), zapalenie ucha, dysfunkcje układu oddechowego, problemy okulistyczne (zapalenie spojówki) i zapalenie fałdów skórnych.

Dolegliwości ze strony przewodu pokarmowego buldoga francuskiego wymieniane były najczęściej, jednakże istotnie więcej właścicieli (73%) niż hodowców (33%) zgłosiło powyższe dysfunkcje (tab. 1). Prawie połowa respondentów (prywatnych właścicieli) potwierdziła uczulenie u swojego pupila, alergię pokarmową bądź skórą. Podobny odsetek ankietowanych nie miał stycz-

ności z alergią u psów tej rasy, a nieliczni nie wskazali czynnika uczulającego (rys. 1). Buldogi predysponowane są do alergii pokarmowych, zwykle uczula je białko, a objawy mogą mieć różne skutki (np. biegunki, swędzenie, reakcje skórne) [3]. Wykazano, że na ogół najczęstszym czynnikiem wywołującym reakcję alergiczną u buldoga francuskiego było mięso drobiowe, a dokładnie kurczak i alergeny środowiskowe. Nieco mniej nadwrażliwości powodowała wołowina, jak również jagnięcina i wieprzowina. Alergeny żywnościowe obejmowały m.in. karmy czy pojedyncze produkty żywnościowe. Równie często grupa właścicieli wyodrębniła alergię skórne, gdzie z reguły czynnikiem uczulającym (oprócz pokarmu) były alergeny środowiskowe tj. trawa, kurz i roztozcza, pyłki, metalowe miski, ale również proszek do prania, środki czystości. Problemy dermatologiczne, to drugie zaburzenie zdrowotne buldoga francuskiego zgłaszane dwukrotnie częściej przez właścicieli niż hodowców ($p < 0,001$; tab. 1). Alergie skórne, nużyca oraz atopowe zapalenie skóry były najczęściej wymienianymi dolegliwościami. Wykazano korelację pomiędzy pojawieniem się alergii pokarmowej a atopowym zapaleniem skóry (AZS), ponadto uważa się AZS za jedną z przyczyn zapalenia zewnętrznej części ucha [5].

Zapalenie ucha zewnętrznego to bardzo powszechne schorzenie obserwowane wśród tych czworonogów, właściciele zgłaszali powyższy problem równie często, jak hodowcy. W szeregu przypadków hodowcy wyodrębniali problemy w obrębie jamy ustnej, istotnie częściej niż właściciele (tab. 1). Wskazywano na rozszczep podniebienia miękkiego, zaburzenie to jest zwykle skorelowane z występowaniem innych problemów w obrębie skrzydełek nosa (zwięźlenie), krtań, czasem tchawicy i sprowadza się do syndromu ras brachycefalicznych [8, 9]. Wspomniany rozszczep jest charakterystyczną wadą dziedziczną, powstającą w życiu płodowym, którą na późniejszym etapie życia zwierzęcia można poddać korekcie [17]. Hodowcy istotnie częściej obserwowali trudności w oddychaniu buldoga francuskiego niż właściciele prywatni, często wymieniali również wąskie nozdrza. Analizując dane przedstawione w tabeli 1, można zauważyć, iż łącznie 42 (68,9%) spośród 61 hodowców oraz 127 (31,3%) z 406 właścicieli zgłosiło tego typu dolegliwości (problemy oddechowe, wąskie nozdrza, zmiany w obrębie jamy nosowej), co wskazuje na obecność BAS u utrzymywanych osobników. Co ciekawe Poncet i in. [24] potwierdzili współzależność pomiędzy objawami BAS a dysfunkcją przewodu pokarmowego. Wśród badanych osobników ($n = 73$) różnych ras

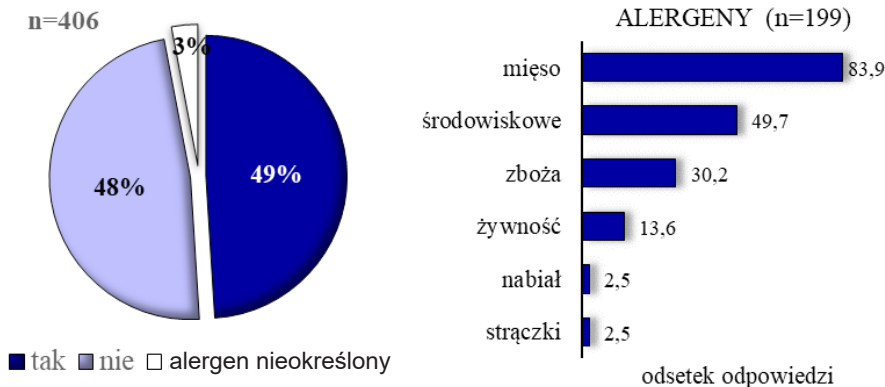
dotkniętych syndromem BAS, większość stanowiły buldogi francuskie (67%) [24]. Wystąpienie ww. syndromu zwiększa także zagrożenie pojawienia się udaru cieplnego u buldoga francuskiego [25]. Nieprawidłowa budowa układu oddechowego w tym kufy może prowadzić do ograniczenia zdolności ochładzania buldoga, co z kolei zwiększa ryzyko pojawienia się udaru cieplnego. Udar cieplny obserwowany był znacznie częściej przez hodowców niż przez właścicieli prywatnych (tab. 1).

Selekcja i krzyżowanie buldogów francuskich w celu osiągnięcia pożądanego wyglądu doprowadziła do różnych anomalii i wad w budowie kręgosłupa (np. półkręgi). Zaczęły rozwijać się one nierównomiernie, wskutek czego zaobserwowano asymetrię powodującą zmiany w budowie kręgosłupa (krzywizna). W następstwie pojawia się ból, ucisk na rdzeń kręgowy, szereg nieprawidłowości (np. niekontrolowana defekacja, mikcja, brak czucia) czy niedowład. Uważa się, że wada ta ma wpływ na specyfikę budowy ogona buldoga francuskiego (jest bardzo krótki i „zakręcony”) [32].

Tabela 1
Problemy zdrowotne buldogów francuskich z perspektywy hodowców i właścicieli

Grupa problemów zdrowotnych	Liczba odpowiedzi (%)	
	Hodowcy (n=61)*	Właściciele (n=406)*
Dysfunkcje układu pokarmowego ¹	20 (32,79) ^a	296 (72,90) ^b
Problemy oddechowe	14 (22,95) ^a	22 (5,42) ^b
Wąskie nozdrza	13 (21,31)	70 (17,24)
Problemy/zmiany w obrębie jamy ustnej ²	15 (24,59) ^a	37 (9,11) ^b
Zapalenie ucha	15 (24,59)	122 (30,05)
Okulistyczne ³	12 (19,67)	88 (21,67)
Kardiologiczne ⁴	3 (4,92) ^b	3 (0,74) ^c
Kostno-stawowe ⁵	9 (14,75)	27 (6,65)
Dermatologiczne ⁶	16 (26,22) ^a	219 (53,94) ^b
Dysfunkcje tarczycy	7 (11,47) ^a	6 (1,48) ^b
Problemy/dysfunkcje kręgosłupa	14 (22,95) ^a	39 (9,61) ^c
Udar cieplny	14 (22,95) ^a	5 (1,23) ^b
Inne ⁷	9 (14,75)	28 (6,90)
Brak	15 (24,59)	130 (32,02)

*Pytanie wielokrotnego wyboru (liczba odpowiedzi jest większa niż liczba ankietowanych); ¹alergie pokarmowe, problemy żołądkowo-jelitowe, nietolerancje pokarmowe, intensywne gazy, lamblioza; ²rozzszczep podniebienia, przerost podniebienia; ³trzecia powieka, zapalenie spojówek/oczu, dwurzędowość rzęs, zaćma, owrzodzenie oczu; ⁴niewydolność serca, wady serca, dziura w sercu; ⁵zwłknięcie rzepki, dysplazja stawu biodrowego, złamanie, zapalenie opuszki i mięśni; ⁶alergie skórne, nużyca, atopowe zapalenie skóry, grzybica skóry, histiocytoma; ⁷nowotwory, anemia, problemy neurologiczne, zapalenie pęcherza, gronkowiec, ropień; Różnice pomiędzy wartościami w rzędach oznaczone różnymi literami są istotne statystycznie: a,b = $P < 0,001$; a,c = $P < 0,01$; b,c = $P < 0,05$

Rys. 1. Najczęściej występujące alergeny zgłaszane przez właścicieli prywatnych

W odróżnieniu od właścicieli, to właśnie hodowcy istotnie częściej deklarowali wystąpienie zaburzeń rozwojowych w obrębie kręgosłupa. Najrzadziej występującą grupą były problemy kardiologiczne buldoga francuskiego, zgłosiło je proporcjonalnie więcej hodowców niż właścicieli prywatnych (tab. 1).

Pielęgnacja

Zdecydowana większość zarówno hodowców (93% tj. 57/61), jak i właścicieli (87% tj. 353/406) stwierdziła, że pielęgnacja buldoga francuskiego nie sprawia trudności. Z badań wynika, iż najbardziej popularnymi zabiegami pielęgnacyjnymi buldoga francuskiego było obcinanie pazurów, czyszczenie uszu, kąpiel, czyszczenie fałdów skórnych i fafli oraz przecieranie oczu (tab. 2). Sierść jest krótka, nie wymaga specjalnej kosmetyki, stąd zabiegi pielęgnacyjne ogranicza się tylko do szczotkowania i kąpieli, w miarę potrzeby. W przypadku uszu, ze względu na zapalenie części zewnętrznej, które stosunkowo często objawia się u psów tej rasy (tab. 1), ważna jest ich prawidłowa pielęgnacja, w tym kontrolne obserwacje stanu uszu (obecność wycieku, przekrwienie) i jeśli jest to konieczne, ucho przemywa się odpowiednim środkiem [5]. Obecność krótkiej kufy spowodowała wystąpienie licznych fałdów skórnych, które mają tendencję do gromadzenia wilgoci wskutek braku dostępu powietrza, co tym samym stwarza idealne warunki do namnażania się drobnoustrojów i może prowadzić do stanów zapalnych. W następstwie pojawia się nieprzyjemny zapach, stąd konieczność czyszczenia [3].

Stwierdzono, że pielęgnacja oczu psa była częściej wykonywana przez właścicieli prywatnych niż przez hodowców ($p < 0,05$; tab. 2). Wymagana jest kontrola wydzielin oraz przecieranie oczu [4] ze względu na wspomnianą już skłonność buldogów do alergii. Według prezentowanych badań więcej hodowców

nawilżało nos psa w porównaniu do właścicieli prywatnych ($P < 0,01$; tab. 2). Trufła buldoga ma tendencję do przesuszania się [3], a wilgotny nos jest jednym z wyznaczników prawidłowego stanu zdrowia psa, stosowanie środków nawilżających zapobiega jego wysychaniu.

Innym stosunkowo często wykonywanym zabiegiem pielęgnacyjnym (zaznaczanym przez obie grupy respondentów), było czyszczenie gruczołów okołoodbytowych wraz z higieną miejsc intymnych psa. Zatoki mieszczą-

ce się wokół odbytu zwykle ulegają zatkanemu ze względu na krótki ogon buldoga francuskiego, objawy te manifestuje on tzw. saneczkowaniem [12]. Jeżeli gruczoły są zapchane bądź nieoczyszczone, może dojść do stanu zapalnego [28]. Tęga sylwetka buldoga francuskiego utrudnia obrócenie się na tyle, aby pies sam mógł zadbać o tylne części ciała, w tym miejsca intymne, dlatego należy kontrolować te okolice (szczególnie po spacerach), dbać o ich czystość oraz brak wydzielin [4]. Najrzadziej wykonywanym zabiegiem pielęgnacyjnym według respondentów było mycie zębów pupila. Na rynku istnieje szeroka gama produktów w formie przekąsek, które służą do czyszczenia psich zębów. Nie ulega jednak wątpliwości, że jest to czynność, która pozwala ograniczyć różne choroby w obrębie jamy ustnej – zębów i dziąseł [4].

Tabela 2

Popularność wykonywanych zabiegów pielęgnacyjnych buldoga francuskiego wśród hodowców i właścicieli

Zabiegi pielęgnacyjne	Liczba odpowiedzi (%)	
	Hodowcy (n=61)*	Właściciele (n=406)*
Obcinanie pazurów	56 (91,80) ^a	286 (70,44) ^b
Czyszczenie uszu	54 (88,52)	370 (91,13)
Kąpiele	53 (86,88)	251 (61,82)
Czyszczenie fałdów skórnych i fafli	50 (81,97)	343 (84,48)
Przecieranie oczu	37 (60,66) ^p	309 (76,11) ^c
Szczotkowanie okrywy włosowej	46 (75,41)	293 (72,17)
Nawilżanie nosa	46 (75,41) ^a	219 (53,94) ^c
Czyszczenie gruczołów okołoodbytowych	31 (50,82)	240 (59,11)
Mycie zębów	14 (22,95)	106 (26,11)

*Pytania wielokrotnego wyboru (liczba odpowiedzi jest większa niż liczba ankietowanych)

Różnice pomiędzy wartościami w rzędach oznaczone różnymi literami są istotne statystycznie a,b = $P < 0,001$; a,c = $P < 0,01$; b,c = $P < 0,05$

Kwestie hodowlane

Problemy w rozrodzie suk i psów reproduktorów

Na podstawie przeprowadzonych badań wykazano, że większość hodowców (ok. 58%) odnotowało problemy w rozrodzie suk (tab. 3). Najczęściej zaznaczano tzw. puste krycie, następnie ciążę urojoną i trudności w odchowie szczeniąt. Pozostałe problemy wystąpiły nielicznie. Przyczyn nieskutecznych („pustych”) kryć czy inseminacji może być wiele, jednakże prawidłowe wyznaczenie okresu płodnego suk może warunkować tę skuteczność. Optymalny czas krycia/inseminacji suk wyznacza się za pomocą kilku metod jak np. ocena waginoskopowa błony śluzowej pochwy, cytologia pochwy, analiza poziomu progesteronu we krwi, czy badanie oporności śluzu pochwowego [2, 30, 33]. Czynniki mogące mieć wpływ na skuteczność zapłodnienia to m.in. nieodpowiedni czas krycia/inseminacji, nieprawidłowa identyfikacja objawów rujowych suk, niskie libido samca reproduktora, wnetrostwo, nieodpowiednia kondycja fizyczna, stany zapalne, niskie parametry nasienia, brak doświadczenia samca bądź jego podeszły wiek [1]. Istotne znaczenie ma zatem wykonanie badania klinicznego zarówno samicy, jak i samca, przed przystąpieniem do rozrodu. Z przeprowadzonych badań wynika, iż najczęściej stosowaną metodą zapłodnienia w hodowli buldoga francuskiego jest sztuczna inseminacja. Zabieg ten stosuje większość (54/61 tj. 88,5%) z ankietowanych hodowców, a tylko 7 (11,5%) wskazało, iż preferuje metodę krycia naturalnego. Do zabiegu inseminacji można wykorzystać nasienie świeże, schłodzone bądź mrożone, 100% respondentów stosujących metodę sztucznej inseminacji zaznaczyło, iż zabieg wykonywany był nasieniem świeżym. Sztuczna inseminacja ma wiele zalet, pozwala np. uniknąć stresu związanego z transportem/podróżą zwierzęcia (kosztów podróży), konieczności kwarantanny, umożliwia także podział ejakulatu na dawki i inseminację większej liczby samic, ogranicza również możliwość transmisji różnych patogenów, do której może dojść podczas krycia naturalnego [23].

Kolejnym problemem w rozrodzie buldoga francuskiego, zgłaszanym przez hodowców była ciąża urojona (tab. 3). U suk ciąża urojona może pojawić się w późnym diestrus (faza lutealna) wówczas, gdy zapłodnienie nie miało miejsca. Kliniczne objawy ciąży urojonej porównywane są nie tyle do objawów samej ciąży, co raczej do obserwowanych w okresie okołoporodowym, poporodowym i laktacji [26]. Samica wykazuje niepokój i silny instynkt macierzyński, buduje gniazdo, jest apatyczna; obserwuje się wzrost masy ciała, obrzęk sutków oraz pojawienie się mleka. Etiologia ciąży urojonej nie jest dokładnie poznana, powszechnie akceptowany jest jednak pogląd, iż zjawisko to indukowane jest podwyższonym poziomem prolaktyny we krwi obwodowej lub wzrostem wrażliwości na prolaktynę. Uważa się, że nagły spadek stężenia progesteronu w surowicy krwi w końcowej fazie lutealnej, może powodować wzrost stężenia prolaktyny, co z kolei generuje objawy ciąży urojonej

[26]. U suk hodowlanych, ciążę urojoną odnotowało 28% respondentów (tab. 3). Wśród trudności z odchowaniem szczeniąt brano pod uwagę głównie wady genetyczne, słabe mioty oraz śmiertelność szczeniąt. Charakterystyczną wadą dziedziczną powstającą w życiu wewnątrzmacicznym buldoga francuskiego, jest wspomniany już rozszczep podniebienia [17].

W przypadku samców reproduktorów zdecydowana większość hodowców (ok. 90%) nie zarejestrowała problemów w rozrodzie (tab. 3). Zaledwie w kilku hodowlach odnotowano zaburzenia rozrodcze reproduktorów takie jak wnetrostwo czy niepłodność. Wnetr to samiec, u którego w worku mosznowym brak jednego (jednostronny) bądź obu jąder (obustronny). Anomalia ta może powstać w trakcie rozwoju neonatalnego samca, kiedy jądra przemieszczają się z okolic jamy brzusznej poprzez kanał pachwinowy do miejsca docelowego – moszny. Zahamowanie tego procesu prowadzi do wnetrostwa, na poziomie jamy brzusznej (brzusznego) lub pachwiny (pachwinowego) [16].

Tabela 3

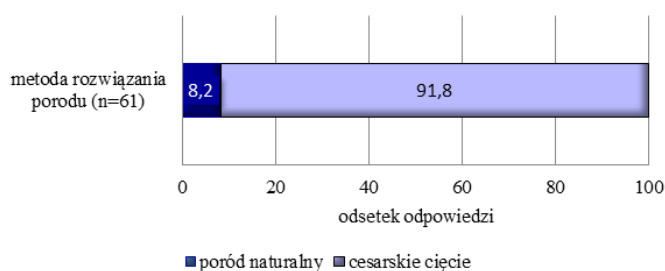
Problemy w rozrodzie buldogów francuskich zgłaszane przez hodowców

Problem/y w rozrodzie	Liczba odpowiedzi (%)
Suki hodowlane (n=60)*	
„Puste krycia”	27 (45)
Ciąża urojona	17 (28,3)
Z odchowaniem szczeniąt	11 (18,3)
Niepłodność	7 (11,7)
Z naturalnym kryciem	8 (13,3)
Okołoporodowe	8 (13,3)
Infekcje dróg rodnych	7 (11,7)
Słaby instynkt macierzyński	6 (10)
Ronienia	5 (8,3)
Choroby zakaźne	2 (3,3)
Inne	3 (5)
Brak	25 (41,7)
Reproduktory (n=39)*	
Wnetrostwo	8 (20,5)
Choroby zakaźne	3 (7,7)
Niepłodność	2 (5,1)
W obrębie jąder	2 (5,1)
W obrębie gruczołów pęciowych dodatkowych	-
W obrębie moszny	-
W obrębie prącia	-
Inne	1 (2,6)
Brak	35 (89,7)

*Pytania wielokrotnego wyboru (liczba odpowiedzi jest większa niż liczba ankietowanych)

Poród

Z przeprowadzonych ankiet wynika, że porody w głównej mierze rozwiązywane były metodą cesarskiego cięcia, a zaledwie 8% cięż rozwiazano porodem naturalnym (rys. 2). Buldog francuski jest rasą znaną z trudności z porodem naturalnym. Wpływa na to budowa anatomiczna, wąska miednica suki – matki, w porównaniu do wielkiej głowy szczenięcia. Poród naturalny wymaga dużej uwagi ze strony hodowcy, ponieważ samica ze względu na krępą budowę ciała nie jest w stanie obrócić się do zadu, dodatkowo spłaszczony pysk utrudnia rozzerwanie błon płodowych [11]. Według Gilsona [10] w 60-80% przypadków trudności porodowych stosuje się metodę cesarskiego cięcia. Jednakże w hodowlach zabieg ten stał się na tyle rutynowy, że rozwiązuje się nim praktycznie każdą ciężę, mimo braku ku temu wskazań [10]. Badania ankietowe prowadzone w ciągu 10 lat przez brytyjski *Kennel Club* pokazały, że największy wskaźnik cięć cesarskich (ang. „caesarean rate”), oceniany na podstawie odsetka miotów urodzonych metodą cięcia cesarskiego odnotowano u takich ras jak boston terier (92,3%), buldog (86,1%) buldog francuski (81,3%), mastif (64,6%) i terier szkocki (59,8%). Badania obejmowały łącznie 151 ras psów [7]. Zamieszczona poniżej fotografia, przedstawia sukę w porze karmienia szczeniąt, 12 dni po porodzie, poród odbył się drogą cięcia cesarskiego (fot).

Rys. 2. Analiza metod rozwiązywania porodów w hodowli buldoga francuskiego

Fot. Suka VERVEINE Belle et la Bete ze szczeniętami (fot. M. Michałowska)

Podsumowanie i wnioski

Buldog francuski to rasa dotknięta szeregiem problemów zdrowotnych, mimo tego ciesząca się dużą i wciąż rosnącą popularnością. Spośród wszystkich ankietowanych (467), większość (69%) zgłosiła różnego typu problemy zdrowotne buldoga francuskiego. Dużym obciążeniem dla rasy jest ryzyko wystąpienia syndromu brachycefalicznego, który dość mocno ogranicza komfort życia zwierzęcia, powodując trudności w oddychaniu oraz zaburzenia termoregulacji, co z kolei może prowadzić do udaru cieplnego, stąd zalecenia o unikaniu upałów. Osobniki obciążone tą chorobą zwykle charczą, chrapią podczas snu, niekiedy śpiąc z zabawką w pysku, ułatwiają przepływ powietrza. Najczęściej występującym schorzeniem buldoga francuskiego są dysfunkcje układu pokarmowego (w tym alergie pokarmowe; najczęściej zgłaszanym alergenem jest mięso drobiowe), a także problemy dermatologiczne i zapalenie ucha zewnętrznego. Buldog francuski to rasa niewymagająca specjalnych warunków utrzymania, pielęgnacja nie sprawia trudności, jest jednak bardzo istotna ze względu na liczne fałdy skórne i spłaszczoną kufę psa – nieprawidłowa może przyczynić się do powstania infekcji o różnej etiologii. Preferowaną metodą zapłodnienia stosowaną w hodowli psów tej rasy jest sztuczna inseminacja nasieniem świeżym. Morfologia ciała buldoga francuskiego sprawia, iż u samic rzadko dochodzi do porodu naturalnego, co ze względu na wąski kanał rodny suki-matki wiąże się z ryzykiem zaklinowania szczenięcia w drogach rodnych samicy (duża głowa płodu), stąd porody w głównej mierze (około 90%) rozwiązywane są drogą cięcia cesarskiego. Istotne znaczenie mają również korelacje pomiędzy danymi zespołami zaburzeń zdrowotnych buldoga francuskiego, często pojawienie się jednej dysfunkcji pociąga za sobą kolejne, które niekiedy przybierają na sile. Warto również zaznaczyć, iż za wady uwarunkowane genetycznie i wrodzone psów ras brachycefalicznych odpowiedzialność ponosi hodowca [31], nie powinno się zatem dopuszczać do rozrodu osobników nimi obciążonych.

Literatura: 1 Arnold-Gloor S., Janett F., 2011 – Choroby narządu płciowego psów samców [W]: Psy. Praktyka kliniczna. Red. Niemand H.G., Suter P.F., Kohn B. Wydawnictwo Galaktyka, Warszawa, 765. 2. Arnold-Gloor S., Hubler M., Reichler I., 2011 – Narząd płciowy suki [W]: Psy. Praktyka kliniczna. Red. Niemand H.G., Suter P.F., Kohn B. Wydawnictwo Galaktyka, Warszawa, 781, 784, 812. 3. Coile C.D., 2005 – French bulldogs: everything about purchase, care, nutrition, behavior, and training. Barron's, 5-6, 32, 64. 4. Dannel K., 2000 – The French Bulldog: An Owner's Guide to a Happy Healthy Pet. Howell Book House, California, 15-16. 5. Dominiak A., 2020 – Najczęstsze schorzenia psiego ucha [W]: Pies nr. 02/378/2020. Kwartalnik Związku Kynologicznego w Polsce, 21-23. 6. Ekenstedt K.J., Crosse K.R., Risselada M., 2020 – Canine Brachycephaly: Anatomy, Pathology, Genetics and Welfare. Journal of Comparative Pathology 176, 109-115. 7. Evans K.M., Adams V.J., 2010 – Proportion of litters of purebred dogs born by caesarean section. The Journal of Small Animal Practice 51(2): 113-118. 8. Galanty M., 2021 – Problemy układu oddechowego u psów ras brachycefalicz-

nich. [w:] Problemy zdrowotne psów ras brachycefalicznych. Przewodnik PSLWMZ. Red. Lisowski A., Niżański W., Szulc J. Galaktyka, Łódź, copyright by PSLWMZ, Lublin, rozdz. 1. **9. Galanty M., Żakiewicz M.**, 2013 – Gardło [W]: Chirurgia małych zwierząt, głowa, szyja i klatka piersiowa. Tom II. Powszechne Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa, s. 57. **10. Gilson D. S.**, 2003 – Cesarean Section [W]: Small Animal Surgical Emergencies. Red. Aronson L.R. Wyd. John Wiley & Sons, s. 391. **11. Girard J., Girard F.P.**, 1989 – Buldog francuski – „rewolucyjny”. Vos Chiens Magazine, nr 54, 1989. Girard. J et F.P. [W]: Asko 2/1994; tłumaczenie Chabik A. **12. Lee M.**, 2000 – French Bulldog. TFH Publications, ss. 11-13. **13. Lee J.A., Drobacz K.J.**, 2004 – Respiratory Distress and Cyanosis in Dogs. [W]: Textbook of Respiratory Disease in Dogs and Cats. Red. L.G. King. W.B. Saunders, St. Louis, ss. 4-5. **14. Lisowski A.**, 2021 – Wrodzona głuchota dziedziczna u psów ras brachycefalicznych. [W]: Problemy zdrowotne psów ras brachycefalicznych. Przewodnik PSLWMZ. Red. Lisowski A., Niżański W., Szulc J. Galaktyka, Łódź, copyright by PSLWMZ, Lublin, rozdz. 6. **15. Lorenz K.**, 1971 – Studies in Human and Animal Behavior. Cambridge, MA: Harvard University Press. **16. Madej J. A., Rotkiewicz T., Nozdryn-Płotnicki Z.**, 2007 – Patologia szczegółowa zwierząt. Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, 491. **17. Małecka M., Rodak O., Sobieszcańska A., Niżański W.**, 2016 – Specyfika rasowa zaburzeń w rozrodzie psów. Cz. II Magazyn Weterynaryjny 01. **18. Mutlu Z., Demirutku A., Karabağlı M.**, 2012 – Brachycephalic Airway Syndrome in Dogs. Harran Univ. Veterinary Clinics: Small Animal Practice 1(1): 47-53. **19. Nelson R.W., Couto C.G.**, 2005 – Manual of small animal internal medicine. Elsevier Mosby St. Louis, 151-152. **20. O'Neill D. G., Baral L., Church D.B., Brodbelt D.C., Packer R.M.A.**, 2018 – Demography and disorders of the French Bulldog population under primary veterinary care in the UK in 2013. Canine Genet. Epidemiol. 5, 3. **21. Packer R. MA., Murphy D., Farnworth M.J.**, 2017 – Purchasing popular purebreds: investigating the influence of breed-type on the pre-purchase motivations and behaviour of dog owners. Universities Federation for Animal Welfare. Animal Welfare 26, 191-201. **22. Packer R.M.A., Tivers M.S.**, 2015 – Strategies for the management and prevention of conformation-related respiratory disorders in brachycephalic dogs. Veterinary Medicine: Re-

search and Reports 6, 219-231. **23. Payan-Carreira R., Miranda S., Niżański W.**, 2011 – Artificial Insemination in Dogs [W]: Artificial Insemination in Farm Animals. Red. M. Manafi. Books on Demand <https://www.intechopen.com/chapters/16099>. **24. Poncet C.M., Dupre G.P., Freiche V.G., Estrada M.M., Poubanne Y.A., Bouvy B.M.**, 2005 – Prevalence of gastrointestinal tract lesions in 73 brachycephalic dogs with upper respiratory syndrome. The journal of small animals practice 46(6): 273-279. **25. Przeworski A., Głodek J.**, 2016 – Udar cieplny u psów i kotów – patogenezę, patofizjologia i leczenie. Życie weterynaryjne 91(3). **26. Razaque W.A.A., Husain K., Agarwal S., Kumar S.**, 2008 – False pregnancy in bitch. Veterinary World 1(3): 92-95. **27. Sandøe P, Kondrup SV, Bennett PC, Forkman B, Meyer I, Proschowsky HF, Serpell JA, Lund TB.**, 2017 – Why do people buy dogs with potential welfare problems related to extreme conformation and inherited disease? A representative study of Danish owners of four small dog breeds. PLoS One, 1-25. **28. Sowik P.**, 2019 – Choroby zatok okołoodbytowych [w:] Pies nr. 04/376/2019. Kwartalnik Związku Kynologicznego w Polsce, 18-19. **29. Streeter E.**, 2006 – Brachycephalic Airway Syndrome. [W]: Canine Internal Medicine Secrets E-Book. Red. S.I. Rubin, A.P. Carr. Elsevier Health Sciences Philadelphia 151-152. **30. Sweklej E., Horoszewicz E., Niedziółka R., Andrasz K., Król M.**, 2015 – Sposoby wyznaczania okresu płodnego u sukien [W]: Wiadomości zootechniczne R. LIII(2015), 4, 127-131. **31. Szczepaniak C.**, 2021 – Odpowiedzialność hodowców za wady sprzedanych psów (rękojmia). [W]: Problemy zdrowotne psów ras brachycefalicznych. Przewodnik PSLWMZ. Red. Lisowski A., Niżański W., Szulc J. Galaktyka, Łódź, coopyring by PSLWMZ, Lublin 2021, rozdział 19. **32. Tarabuła D., Stani A., Madany J.**, 2013 – Kręgosłup kręgowy – wada rozwojowa kręgosłupa u psów ras brachycefalicznych – mało znany problem [W]: Magazyn weterynaryjny nr. 07/2013. **33. Zduńczyk S., Janowski T.**, 2010 – Zaburzenia rozrodu psów i kotów. Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego 11-13, 21.

Pytania zawarte w ankietach dostępne są do wglądu w Redakcji Przeglądu Hodowlanego.

*Źródło finansowania: Subwencja dyscypliny Weterynaria, 020013-D016/2023 Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie

The French Bulldog – Part II: the opinions of breeders and private owners

Summary

The French Bulldog is currently a very popular breed with various health dysfunctions that cause numerous difficulties, especially for private owners. The purpose of the study was a comparative analysis of the health problems of the French Bulldog and the most common care treatments from the point of view of breeders and private owners. Issues related to reproduction in this breed were also discussed. An anonymous questionnaire addressed to French Bulldog breeders registered in the Polish Kennel Club and private owners of dogs obtained from registered breeders was the main research method used in the study. In total, 61 completed questionnaires were received from breeders and 406 from private owners. The data obtained were analysed, presented in the form of graphs and tables, and discussed.

KEY WORDS: French Bulldog, health problems, care treatments, reproduction